

KISS GY. CSABA

Zvonimir Mrkonjić 80 éves

Horvát költő. Nem túlzás azt mondani róla, élő klasszikus. A horvát glóbusz dalmáciai részéből való: 1938. június 6-án született Splitben. Érettségi után került Zágrábba, az egyetem bölcsészkarán kezdte tanulmányait, összehasonlító irodalomtudományból és francia filológiából 1961-ben szerzett diplomát. Hatodfél évtizede van jelen a horvát irodalomban. Példátlanul gazdag életművet mondhat magáénak. Verseskönyvek sorozatát jelentette meg 1962-es pályakezdése óta. Kísérletező szellem, a horvát költői tradíció kivételes ismerője. Poeta doctus a szó több értelmében is, a költői formák módszeres vizsgálója, mérlegelője és kipróbálója. Versbeszéde szikár, szellemesen ironikus, nem „képes beszéd”, inkább az intellektusra akar hatni, mint az érzelmekre. Nekem, aki a horvát nyelv rengetegében csak óvatosan tapogatózom, nemegyszer megfejtendő rejtvények a versei, melyek megoldása igazi kaland. A szonettek fölülmúlhatatlan mestere, újra és újra visszatér ehhez a műfaji változathoz. Amikor 2004-ben Budapesten Bethlen Gábor-díjat kapott, a munkásságát méltató kroatista irodalomtörténész, Lukács István laudációjában azt mondta róla, posztmodern költő. Ami annyiban igaz, hogy következetesen túl akart lépni a modernitásnak a jövőbe bizalommal tekintő világlátásán, az ő fölfogása szerint állandóan tudatában kell lennünk annak, hogy mennyire meghatározzák létünket és nyelvünket az előzmények, a múlt.

A költészet mellett munkásságának másik fontos területe volt a színház. Dramaturgja, majd igazgatója volt a zágrábi Alsóváros neves Gavella színházának. Hosszú éveken keresztül rendszeresen írt színházi kritikákat. Az irodalom számára nem csupán művek létrehozását jelenti, hanem az irodalomban való létnek azt a teljességét, ami a kortársak munkásságának állandó mérlegelésével, elemzésével jár. Fáradhatatlan napi munkása az irodalomnak, fontos szerkesztői tevékenységet végzett egy időben, és folyamatosan benne él a XX–XXI. századi horvát költészetben, különösen pedig az 1960-as évektől induló hullámaiban, rendszeresen reflektál pályatársai műveire. Sorra megjelentek az utóbbi években a bírálataiból összeállított kötetek. Impozáns költői antológiákat állított össze, fölvázolván általuk az újabb horvát poézis szerinte elképzelt kánonjának körvonalait. Műfordítóként elsősorban a francia költészet közvetítője, Rimbaud, Mallarmé, Paul Claudel mellett fordított provanszál trubadúr költőket s prózai műveket. „Ritka az olyan költői pálya a XX. század második felében, amely annyira előremutató és rugalmas volna, annyira tiszta és sokrétű, igazán példamutató módon tette lehetővé, hogy a horvát költői beszéd hidat teremtsen az elmúlt század és a mostani között, hogy megmaradjon az új évezred kontextusában, és továbbra is nyitva legyen a jövő felé.” – írta róla kitűnő irodalmár s művészettörténész barátja, Tonko Maroević.

A délszaki tájból Közép-Európába vetődött költő évente rendre visszajár a tengerhez, Sipan paradicsomi szigetén (Raguza-Dubrovnik szomszédságában) fürdik

képletesen és valóságosan is az Adriában, költői ihletet merítve a tájból és a szellemi örökséggel való találkozásból. A tavaly nyári termés prózaversei és szonettjei az Európski Glasnik című zágrábi folyóiratban láttak napvilágot. Talán egy csipetnyi mutatványból is meg lehet valami érezni költészetének ízéből-szellemeiből.

Napóra, Šipan

A tűző Nap újra és újra végigpásztáz
Šipan üregei felszínén, mindig más és más
felületet világít be, fáradhatatlan örökmozgó,
sosem-volt, sosem-látott történeteket hív elő-
szőr a hellén szarvasok, mint rikító parti villák,
majd a turisták özöne, s a végén
előlről, mégis máshogy kezdődik újra az egyetlen,
fényes rendező áldott szertartása.

A tenger

Nyár végén a tenger minden belé oldódott
szeretetet visszaad. Tiszta szívvel és arccal kell
járulnunk elé. Utolsó vetkőzésünk,
fürdésünk szertartás: a tenger lágyan
magához ölel. Hódolunk a nálunk több és jobb előtt,
hisz a bajban Homérosz is a momoló víz
partjára küld. Végül távozunk, a tenger egyedül marad,
és szüntelenül ránk emlékezik.

Kétváros

Itt fekszik köztünk, de nem csak a Száva,
sok minden más is. Ez fogan gyanút.
Zágráb két partról sandít önmagára.
Így is marad, amíg csak itt vagyunk.
A lanyha folyam mondjuk összeköt még
minket (nem-Balkánt), s azt, mi túl van: ott,
de teste zúgó, áramló feszültség,
s minden hídja sóhajtan, halott.
Itt Hérakleitoszból kifakadna
híres mondata: minden változik,
eltűnik a víz, elmúlnak a partok.
Az árral szemben fatörzs küszködik
mégis. Sétálnak emberek a parton,
ám e látványt a tudomány tagadja.